

*Murhe ja melankolia
sekä muita kirjoituksia*

SIGMUND FREUD

MURHE JA
MELANKOLIA

SEKÄ MUITA
KIRJOITUKSIA

SUOMENTANUT
MARKUS LÅNG

VASTAPAINO
TAMPERE 2005

COPYRIGHT
Katso/Siehe S. 287-288

ISBN 951-768-147-X

Kirjakas Ky
2005

SISÄLTÖ

<i>Esipuhe</i> • HENRIK ENCKELL	7
I KIRJOITUKSIA TAITEESTA	9
<i>Psykopaattisia näytelmähenkilöitä</i>	11
<i>Kirjailija ja mielikuvitus</i>	18
<i>Das Unheimliche – epämukavuuden elämyksestä</i>	29
<i>Huumori</i>	69
II KIRJOITUKSIA METAPSYKOLOGIASTA	77
<i>Määritelmiä psyykkisen tapahtumisen</i> <i>kahdelle periaatteelle</i>	79
<i>Vietit ja viettikohtalot</i>	87
<i>Torjunta</i>	109
<i>Tiedostumaton</i>	122
<i>Murhe ja melankolia</i>	158
III KIRJOITUKSIA PSYKOANALYYSIN TIETOTEORIASTA	175
<i>Muistiinpano »Ihmelehtiöstä»</i>	177
<i>Kieltäminen</i>	183
<i>Konstruktiot analyysissa</i>	188
<i>Analyysin päätyminen ja päättymättömyys</i>	202
<i>Sigmund Freud (1856–1939)</i> • MARKUS LÅNG	241
<i>Lähdetiedot</i>	287

ESIPUHE

Psykoanalyysin paikkaa länsimaisen ajattelun historiassa on – hieman yksinkertaistaen – tulkittu kahdesta suunnasta. Sigmund Freudin ajattelun on nähty pohjautuvan juutalaiseen mystiikkaan mutta myös romantiikan aikakauden ajatteluun (jossa oli paljon vaikutteita mm. juutalaisesta mystiikasta). Toinen tulkinta lähtee Freudin opettajien ja tieteellisten ihanteiden merkityksestä. Jälkimmäinen perspektiivi asettaa Freudin kantilaiseen, rationaaliseen perinteeseen. Kun Immanuel Kant (ja hänen tieteelliset seuraajansa 1800-luvun Wienissä) tutki, millaisten ehtojen vallitessa ihminen hahmottaa ja ymmärtää ulkoista todellisuutta, Freud lisäsi toisen tutkimuskohteen. Yleensä tieteessä tutkitaan sitä todellisuutta, jonka näemme edessämme; Freud käänsi katseen sisäänpäin. Kant oli todennut, että emme pysty käsittämään todellisuutta sinänsä (*das Ding-an-sich*) vaan ainoastaan sen mitä välittyy hahmotuskategorioiden kautta. Freud sanoi vastaavasti, että emme pysty lopullisesti käsittämään sisäistä todellisuuttamme vaan ainoastaan sen, mitä tietoisuuden kategorioiden kautta meille välittyy.

Riippumatta siitä, mihin ajatus- tai tieteenperinteeseen Freudin ajattelun liitämme, on selvää, että psykoanalyysi paitsi jatkaa aikaisempia ajatusvirtauksia on myös itse muokannut koko 1900- ja 2000-luvun kulttuuria. Halusimme tai emme, psykoanalyysin keskeiset löydöt ovat peruuttamattomasti vaikuttaneet siihen, miten länsimaissa hahmotetaan ja ymmärretään ihmisen olemusta. Psykoanalyysin merkitys ulottuu nykyään arkisesta jokamiehen psykologiasta kulttuurin kautta aina tieteeseen asti.

Psykoanalyysin avulla voidaan paitsi tutkia ihmisen sisäistä todellisuutta myös käsitteellistä psyykkistä työskentelyä. Ihminen joutuu tekemään psyykkistä työtä sekä sisäisten

että ulkoisten syiden vaatimuksesta, ja työ noudattaa tiettyjä yleispäteviä periaatteita (vaikka yksilö tietenkin soveltaa niitä omalla tavallaan). Psykkisen työn käsitteellistäminen on psykoanalyttisen teorian ydintä, ja sitä kutsutaan myös *metapsykologiaksi*. Metapsykologian avulla voidaan siis hahmottaa ja ymmärtää ihmisen psyykkisiä työskentelytapoja. Siinä on koko psykoanalyysin perusta; metapsykologiassa rakennetaan teoria, joka tekee kliiniset havainnot ymmärrettäväksi, joka tarjoaa johdonmukaisen pohjan koko psykoanalyttiselle ajattelulle ja joka siksi on ylipäänsä psykoanalyysin ymmärtämisen edellytys.

Metapsykologian merkitys psykoanalyysille itselleen on kiistaton, mutta nykyään sen merkitys on havaittu muuallakin. Neurotieteissä tarvitaan käsitejärjestelmää, joka auttaisi hahmottamaan myös mielen tiedostamattomia toimintoja, ja silloin on turvaututtu metapsykologiaan. Taiteentutkimuksessa on hyödynnetty psykoanalyysia sen tutkimusmetodin vuoksi. Psykoanalyysissa tutkitaan merkityksiä, jotka eivät ole ilmeisiä, ja on selvää, että taiteentutkimuksessa etsitään pitkälti samaa; psykoanalyysi voi näin ollen tarjota ymmärrystä lisäävän menetelmän, mutta sen tajuamiseksi on tunnettava periaatteet, jotka vallitsevat mielen dynamiikassa, eli on perehdyttävä metapsykologiaan.

Psykoanalyysin perusta löytyy siis metapsykologiasta, ja myös taiteeseen sovellettu psykoanalyysi lepää nimenomaan metapsykologian varassa.

Tähän kirjaan on koottu Freudin keskeisiä metapsykologisia kirjoituksia, ja osa niistä ilmestyy nyt ensimmäistä kertaa suomen kielellä. Lisäksi kirjassa on Freudin kirjoituksia taiteesta. Kirjan lopussa on suomentajan essee psykoanalyysin tieteenteoriasta. Näiden tekstien julkaiseminen suomeksi on kulttuuriteko.

Henrik Enckell
lääket. tri.
psykoanalyytikko (IPA)